

Joan Gamper, un estiuejant il·lustre de la Suïssa catalana

Text > JOAN BARBARÀ, estudiós de la cultura

Fotos > ARXIU JOAN BARBARÀ

«**A** la Garrotxa l'han anomenada la Suïssa catalana. És verda i muntanyosa, sí, i Olot té avingudes europees, eixamples moderns i parcs magnífics. La civilitat hi és present arreu, l'associacionisme és dens i actiu, la industrialització ha creat riquesa i tècnics d'una professionalitat inqüestionable... de manera que la comparació amb Suïssa és oportuna.» Aquest text, que l'escriptor francjolí Francesc Serés va publicar el 16 de desembre de 2010 al diari *Ara*, il·lumina una realitat que en els nostres dies, amb el canvi climàtic, s'ha desdibuixat una mica, però que a començament del segle xx era molt present en l'ànim de la societat catalana.

El concepte de *Suïssa catalana* referit a Olot, el va fer servir per primera vegada mossèn Josep Gelabert i Rincón (rector de Llagostera) quan el 1908 va publicar, a l'editorial Octavi Viader de Sant Feliu de Guíxols, la seva famosa *Guia il·lustrada d'Olot i ses valls: la petita Suïssa catalana*. Aquesta percepció que tenia molta gent a principi de la centúria passada va atraure molts estiuejants a la comarca de la Garrotxa i, sobretot, a la capital, atès que la vila ja tenia aleshores una incipient infraestructura turística i hotelera. La majoria eren famílies barcelonines pertanyents a les classes benestants: empresaris, menestrals, metges, advocats, arquitectes i altres professionals liberals, artistes, intel·lectuals... que varen trobar

a Olot la frescor i la tranquil·litat de la qual no podien gaudir en el brogit de la gran Barcelona.

Un d'aquests burgesos barcelonins que va triar Olot com a lloc de descans i repòs per desconnectar i passar les vacances estiuenques va ser el fundador del FC Barcelona, Joan Gamper.

Barcelonins cap a Olot

El creixent increment del turisme a Olot a principis del segle xx es va donar perquè la capital de la Garrotxa va viure una època de prosperitat motivada per diversos esdeveniments rellevants, com és ara el fet que el 1900 i el 1902 s'hi celebrés l'Exposició Regional Olo-

>> Joan Gamper i Emma Pilloud durant els anys que estiuejaven a Olot.

tina de Belles Arts; que el 1907 el municipi fos reconegut oficialment com a ciutat (abans era vila)... i, sobretot, el que va ser més determinant: l'arribada del carrilet, el 14 de novembre de 1911. Jaume Gascón i Rodà, fill del cap d'estació, que llavors estava a prop de fer set anys, en va ser testimoni presencial. Poc abans de morir, en dictar les seves memòries (publicades l'any 2006), va descriure el moment: «Cap a entrada de fosc, després d'haver descarrilat pel camí i d'haver fet perdre la paciència als nombrosos olotins que des de feia hores l'esperaven a l'estació, el tren arribà finalment a Olot amb un estol de personatges oficials, capitanejats, és el cas de dir-ho, pel capità general Weyler».

L'historiador i periodista sabadellenc Toni Padilla escrivia en un article publicat a l'*Ara* (12 de juliol de 2022) que Olot, en aquella època, va viure un període de folgança, cosa que va fer que la ciutat anés «creixent amb un nou barri ple de viles elegants i mansions modernistes, fins que la ciutat es va convertir en un punt de trobada entre la gent lo-

cal més activa i barcelonins emprenedors».

Aquesta empresa conjunta va donar molts fruits, i un dels més visibles es va fer evident en el camp de l'esport. El lloc web del Barça recorda que, quan Joaquín Peris de Vargas era directiu del Barça, va convèncer Joan Gamper perquè, l'any 1912, fes uns dies de vacances a Olot. Així doncs, entre tots dos varen promoure la fundació de l'Olot Deportivo, una entitat poliesportiva que es va convertir en la degana del futbol garrotxí. Aquest club, precedent de l'actual Unió Esportiva Olot, es va entrenar, precisament, contra el Barça. Va ser el 15 de setembre de 1912, al camp dels Desemparats, i en aquell escenari es va poder veure el jove filipí Paulino Alcántara Riestra que, amb els anys, es va convertir en la primera gran figura del futbol blaugrana. En el seu llibre de 1997 *Història de la Unió Esportiva Olot*, Carles Llorens explica que, en el partit inaugural, Alcántara (que aleshores només tenia setze anys) va portar la samarreta blanca de l'Olot Deportivo.

>> L'esportista suís Joan Gamper va fundar el Futbol Club Barcelona el 1899.

L'Olot Deportivo, un club poliesportiu

La fundació l'any 1912 de l'Olot Deportivo va ser un revulsiu evident per a la capital de la Garrotxa. El 14 d'agost de 2017, Josep Bobé explicava amb tota

>> L'Hotel Colom d'Olot.

>> El Canigó i Olot, la Suïssa catalana, un quadre de Josep Maria Dou.

mena de detalls com es va gestar la fundació de l'Olot Deportivo en el seu blog *Sentiments en miniatura*. L'emprenedor garrotxí, erudit blaugrana confés, fins i tot reproduïa com va transmetre aquesta notícia als seus lectors *El Mundo Deportivo*, que aleshores era un setmanari.

El 9 de maig de 1912, l'edició esportiva del grup Godó publicava: «En la vila de Olot se va a constituir una Sociedad que se titulará "Olot Deportivo", cuyos principales componentes pertenecen a la colonia veraniega, habiendo sido encargados de redactar los estatutos y reglamentos la ponencia formada por los señores Batlló (hijo), Dr. Clarà y el capitán Peris. En el campo social se construirá una pista para patinar, dos para tenis, una para bicicletas, campo para *football* y un stand para tiro. Al efecto de que el Ayuntamiento pueda ensanchar el paseo San Roque, donde estará situado el citado campo, el señor Batlló ha cedido el terreno necesario, cuyo generoso rasgo ha sido muy alabado».

Els Batlló de Barcelona, que varen encarregar a Antoni Gaudí la famosa reforma de la casa del passeig de Gràcia, eren uns industrials tèxtils d'ascendència olotina.

Cal saber que Josep Batlló i Godó era nebot del comte de Godó, propietari de d'*El Mundo Deportivo*. Carles Llorens, en el seu llibre *Història de la Unió Esportiva Olot* (1997), diu que qui va cedir uns terrenys per construir instal·lacions esportives a prop del passeig de

Sant Roc va ser Frederic Batlló, un altre membre de la progènie. En tot cas, Toni Padilla escrivia en el diari *Ara* el 12 de juliol de 2022 que Joan Gamper va assessorar personalment els redactors dels estatuts de l'Olot Deportivo.

Les Festes del Tura de 1912

Coincidint amb les festes del Tura, Josep Bobé explica en el seu blog (entrada del 14 d'agost de 2017) que a partir del 12 de setembre i durant quatre dies es varen celebrar les primeres festes de l'Olot Deportivo. La competició esportiva es disputà en quatre disciplines: tir al colomí, tennis, atletisme i futbol. El bloguer garrotxí escrivia: «Es considera que l'esdeveniment va ser positiu per a la vila, ja que era una alternativa als correbous i a les escatulades (batalles campals de pedres)». Aquest parer, ja l'havia expressat, en termes semblants, Ferran de la Murtra (pseudònim d'Antoni de Bolòs i Vayreda) en un escrit publicat el 17 d'agost de 1912 en el setmanari tradicionalista *El Deber*, i el recull Carles Llorens en el seu llibre.

Joan Gamper, que aleshores tenia trenta-cinc anys, va participar en la competició en la modalitat de tennis. Va guanyar en la categoria de dobles masculins formant parella amb el seu compatriota Udo Steinberg, i va quedar subcampió fent equip amb Flora Plana en dobles mixtos. Udo Steinberg, que aquells dies va jugar d'una forma excelsa, es va imposar en la categoria individual masculina, derrotant el marquès de Dosaigües en la final en tres sets (6-4, 6-3, 6-3).

En un ambient de gran companyonia, quan es varen acabar tots els cam-

pionats, els amfitrions olotins van oferir un sopar als estiuejants de Barcelona que havien participat en les diferents proves. Diuen les cròniques que al final de l'àpat els tres centres de flors que ornamentaven la taula principal es varen lliurar: un, a la primera dama d'Olot, la muller de l'alcalde, Joan Meroles Isamat; un altre, a la senyora de Josep Joaquim Sacrest, president de l'Olot Deportivo, i el tercer ram, l'obsequiaren a l'esposa de Joan Gamper, l'alemanya Emma Pilloud.

Entrevista al Diari de Girona

El 17 de juliol de 1913, Hampton, pseudònim del redactor esportiu del *Diari de Girona*, publicava una entrevista amb Joan Gamper. La peça, intitulada «La pequeña interviu» començava dient: «La casualidad, esta vez, ha sido compañera mía, y vino a mi encuentro cuando menos pensaba yo en *football*. Abandoné mis habituales ocupaciones, y a fe que no me arrepentí de ello, pues la bienhechora casualidad de que os hablo me proporcionó la grata satisfacción de poder hablar con el presidente honorario del Barcelona FC, señor Hans Gamper, que, de paso por Olot, estuvo el pasado sábado por la noche en nuestra capital. Nos sentamos en la Rambla y departimos sobre *sport*».

Alguns barcelonins culers que aquells anys estiuejaven a Olot

Els barcelonistes d'avui tenen molt present el nom de Gonzalo Pérez de Vargas, porter de la secció d'handbol i un dels grans artífexs dels èxits que darrerament ha aconseguit la secció. Molt

>> Joaquín Peris de Vargas, l'home que va portar Joan Gamper a Olot.

abans que Gonzalo arribés al club, un espanyol d'ultramar nascut a Cuba l'any 1880, el militar Joaquín Peris de Vargas, va ser president del Barça, entre 1914 i 1915. Amic personal de Joan Gamper, era també padrí del seu segon fill. L'any 1912, quan el fundador del Futbol Club Barcelona estava al capdavant de l'entitat, Joaquín Peris n'era sots president. Entre 1915 i 1916 va dirigir la Federació Catalana de Futbol.

Joaquín Peris era fill de Clotilde de Vargas de Rojas i Joaquín Peris Soriano, un militar valencià que el 1902 havia estat destinat a la ciutat dels volcans. Aquesta circumstància i el fet que un seu germà fos el comandant del batalló de caçadors Estella 14, una unitat de l'exèrcit radicada a Olot, va fer que els descendents del matrimoni Peris de Vargas, els germans Joaquín, Agustín, Enrique, Lisardo, Clotilde i Carmen (tots amb el carnet del Barça a la butxaca), passessin les vacances a la capital de la Garrotxa.

Udo Steinberg Werle, un suís amic de Joan Gamper que també era exjugador i soci del Barça, estiujejava a prop de la Moixina. Steinberg ha transcendit en la història pel fet que va ser el primer jugador blaugrana capaç de marcar un gol al Reial Madrid, l'any 1902.

Esteve Monegal i Prat, un altre estiujeant barceloní soci del Barça, va ser escultor i deixeble de Josep Clarà, secretari del Cercle Artístic Sant Lluc i industrial d'èxit en el món de la perfumeria. A partir de 1917 es va fer càrrec del negoci familiar. El seu gran èxit en l'àmbit empresarial va ser internacionalitzar la marca Myrurgia.

Els hereus de la família Peris de Vargas conservaven una llista dels socis del FC Barcelona de la temporada 1912-1913 (el 20 d'abril de 2015 va morir a Barcelona el darrer membre de la nissaga, la filla de Lisardo Peris de Vargas, l'únic dels sis germans que va tenir descendència). En aquesta relació, que és la més antiga de la qual es té notícia, hi figuren noms com ara el de l'inclit escultor, nascut al barri gòtic, Josep Llimona i Bruguera, i del seu fill Rafael, uns habituals aquells estius a la Garrotxa. Dos artistes olotins celeberrims que aleshores també eren socis del Barça són l'escultor Josep Clarà i el pintor Francesc Vayreda.

L'hebdomadari d'Acció Catòlica olotí *El Deber* informava, a començament de l'agost de 1912, de l'arribada a la capital

de la Garrotxa de les famílies Gamper, Llimona i Benini (Faust Benini era un otorrinolaringòleg barceloní que llavors tenia una gran anomenada).

L'Hotel Colom del parc Vell

Està documentat que Joan Gamper va passar dos estius a Olot (1912 i 1913), i en aquests períodes de descans es va estar en una casa que hi havia al carrer del Pare Roca, 6, on actualment hi ha FincOlot. L'erudit Josep Maria Canals i Ferrarons explica que en aquest mateix edifici vivia amb la família el senyor Gascón, el primer cap d'estació que va tenir la companyia del tren d'Olot a la capital de la Garrotxa.

Però no tothom tenia la capacitat econòmica del fundador del Barça per passar uns dies de repòs en una confortable casa o apartament. Molts dels estiujeants que aquells anys van passar les vacances a Olot es van hostatjar al cèntric Hotel Colom, situat a l'antic hort dels caputxins i actual plaça de Clarà, coneguda també com el parc Vell.

Aquest establiment hotelier, que durant anys va ser, amb diferència, l'allotjament de més categoria de la capital de la Garrotxa, va canviar de mans l'any 1917. Els nous propietaris li van voler donar una presència nova i li varen canviar el nom. Des d'aleshores es va conèixer com l'Hotel del Parc.

El projecte integral de reforma va ser a càrrec de l'arquitecte Sadurní Brunet i Pi, un home polifacètic que era alhora escultor, modelista, dibuixant de tota mena de projectes i treballs d'escenografia i constructor de cels artístics.

El lloc web de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa sadurnibrunet.com informa que els documents conservats permeten veure tot el desplegament d'elements decoratius i propostes per a escales, vestíbuls, lavabos, baranes, tancaments, arambadors, etc.; gairebé tot el programa complet, comptant-hi la proposta inicial del rètol de la façana que els propietaris no varen acceptar perquè es varen estimar més una tipografia més neta i racional, assegurant-se que hi figurés el nom d'*hotel* en lloc del de *fonda* que incloïa la proposta inicial de l'arquitecte, per remarcar el distintiu de categoria.

El mateix espai web recull una crònica breu publicada el 8 de juny de 1918 en el setmanari *La Tradició Catalana* que felicitava els nous propietaris tot dient: «[...] no desdium d'un hotel de primer or-

dre de poblacions molt més importants que la nostra. L'entrada i l'escala règia, els grandiosos i esvelts menjadors i les clares i ventilades habitacions fan una sensació d'higiene i benestar que, unida a la decoració acurada i simpàtica, no és estrany que sedueixi els forasters que entre nosaltres venen a passar-hi la temporada d'estiu. Si ja abans havia tingut molta anomenada, ara redoblava l'aposta per assolir la categoria d'establiment més prestigiós de la zona per a la prou nombrosa colònia d'estiujeants i per als passavolants ocasionals».

Gent de tradicions arrelades

Molts barcelonins que estiujeaven a Olot ja es coneixien del cap i casal, on es movien en ambients semblants. Alguns tenien filiació en diferents societats culturals i recreatives, compartien el gust per la música, l'esport i la vida sana, el teatre i les arts en general. A Olot els agradava barrejar-se amb els vilatans i durant l'estiu participaven en activitats diverses, tertúlies a les terrasses dels cafès i sobretauls en els amplis salons de l'hotel de la llavors anomenada plaça de Catalunya, avui plaça de Clarà.

A partir de final d'agost, quan l'estiu ja era a les acaballes, la majoria d'estiujeants barcelonins tornaven a la ciutat comtal. Els que volien aprofitar les vacances fins al darrer moment solien reunir-se el 24 de setembre, festivitat de la Mare de Déu de la Mercè, a l'església del Tura, on tenien per costum celebrar un ofici religiós que habitualment era molt concorregut.

>> Udo Steinberg.